

SKOLASTIČKI I MISTIČKI SMJER U SREDNJOVJEKOVNOJ FILOZOFIJI

Miljenko Belić

SADRŽAJ

1. SKOLASTIKA I MISTIKA

1. SKOLASTIKA I MISTIKA

Razdioba skolastičkog i mističkog smjera vrijedi ponajprije za teologiju, a neizravno za filozofiju; jer filozofija je u ono vrijeme bila usko povezana s teologijom. Filozofija je tada u ozračju tadanje teologije-filozofije nazivana *ancilla theologiae*.¹ Naime, to nije bio naziv iz prezira. Naprotiv, teologija za znanstvenu obradu Objave treba filozofiju, i tako filozofija ima tu čast poslužiti ne tek nekoj zemaljskoj veličini, nego znanstvenoj obradi same Božje Objave.

Budući da je Isus povjerio Objavu Crkvi, po naravi Crkve, na osobit način Crkvenom Učiteljstvu, slijedi da Crkveno Učiteljstvo ima pravo i dužnost nastupati autoritativno kad god je u pitanju Objava. A njom se podosta bavi teologija, i pri tom se služi filozofijom. Od tuda je došlo do podosta zahvata crkvenog autoriteta u raznim njegovim oblicima (sveučilište po delegaciji Crkve, biskup, pokrajinski sabor, papa i papinske komisije) na područje ne samo teologije, nego i filozofije. O tome zahvatu Bertrand Russell kaže:

»Jaram ortodoksnosti nije bio tako strog kao što se ponekad pretpostavlja; čovek je mogao uvek da napiše jednu knjigu, a zatim posle jedne otvorene diskusije u javnosti i da izbací, ako je potrebno, njene jeretičke delove.²«

»[...] ako gledišta toga pisca osudi kakav sabor, ovaj je obično spreman da se povuče: Ovo ne treba pripisivati isključivo kukavičluku; to je analogno potčinjavanju jednog sudije odluci apelacionog suda.³«

Teoretski, u skolastički smjer ubrojili bismo one mislioce kod kojih prevladava hladni razum, strogo znanstvena metoda; a u mistički smjer one kod kojih prevladava religiozni zanos. No u praksi, i kod «skolastika» ima topline religioznog zanosa, kao što i kod «mistika» ima hladne i precizne znanstvenosti. Štoviše, kod nekih (npr. kod sv. Anzelma

¹ Sluškinja teologije

² Vidi: Rasel [Russell], B., *Istorija zapadne filozofije [History of western philosophy]* (Beograd, Kosmos, 1962) 428-429.

³ Vidi: Isto, 423.

Kentenburijskog) je teško reći što prevladava. Na sreću, kako drugdje tako i tu, klasificiranje samo je nešto pomoćno i sporedno.